

Bytom, dnia 6 listopada 2025 r.

dr hab. Bartosz Listwan, prof. UŚ

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Dziedzina: Sztuki

Dyscyplina: Sztuki muzyczne

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ
MGR JOANNY PAULINY KNITTER - POSIEWNIK

Zlecniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, pismo z dnia 29.09.2025 roku, zlecenie podjęte na podstawie art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U.2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Ocena przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Joanny Knitter-Posiewnik pod tytułem *Classic female blues - muzyka wykonywana przez kobiety, na przykładzie autorskich kompozycji w aranżacji na głos i zespół instrumentalny. Źródła inspiracji, forma, melodyka utworów oraz wyzwania interpretacyjne* obejmuje dzieło artystyczne utrwalone na nośniku cyfrowym oraz część opisową, przedstawioną do recenzji w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej.

Dzieło artystyczne stanowi autorski album złożony z dziesięciu wokально-instrumentalnych kompozycji, będących materiałem do naukowych rozważań poczynionych w części opisowej. Promotorem pracy jest prof. dr hab. Anna Fabrello.

Na dołączonym do pracy nośniku pendrive umieszczone zostały następujące utwory:

- 1) *Podróż* (muzyka i słowa Joanna Knitter)
- 2) *Pookie, you are so boring!* (sł. i muz. Joanna Knitter)
- 3) *Łańcuch* (muzyka i słowa Joanna Knitter)
- 4) *Sophie* (sł. i muz. J. Knitter)
- 5) *Dreszcz rozkoszy* (sł. Joanna Knitter, muz. Krzysztof Paul)
- 6) *Burning wild* (sł. i muz. J. Knitter)
- 7) *Do siebie* (sł. i muz. Joanna Knitter)
- 8) *Światło Księżycy* (sł. i muz.
- 9) *Blue devils* (sł. i muz. Joanna Knitter)
- 10) *I know it's me* (sł. i muz. Joanna Knitter)

Niniejszy *Zbiór* w całości stanowi artystyczny ukłon w stronę bogactwa bluesowego dziedzictwa - zarówno w charakterze zawartych w nim treści jak i brzmieniu. Repertuar został dobrany z dbałością o spójność koncepcji artystycznej, możliwości interpretacyjne oraz wszechstronne wykorzystanie techniki wokalne. Całość wyróżnia stylowa ekspresja, charakterystyczna dla tego gatunku. Nagrania cechuje wysoka precyzja wykonawcza, wyważone proporcje i harmonijne brzmienie elektroakustyczne. Materiał zarejestrowano w gdańskim studiu Custom 34 w dniach 2–4 września 2024 roku.

W ujęciu całościowym niebagatelny wpływ na ostateczny charakter *Albumu* miał dobór towarzyszących wokalistce instrumentalistów. W procesie rejestracji, obok Joanny Knitter-Posiewnik uczestniczyli: Piotr Góra – perkusja, Adam Żuchowski – kontrabas, Artur Jurek – organy Hammonda, Krzysztof Paul – gitara elektryczna.

Wszystkie partie wokalne – zarówno solowe, jak i drugiego planu – wykonała doktorantka. Równoczesne pełnienie przez artystkę ról kompozytorki, autorki tekstów i wykonawczyni odsłania bogactwo jej artystycznej tożsamości oraz twórczej niezależności.

Stylistyka prezentowanego *Zbioru* głęboko zakorzeniona jest w esencji bluesowego idiomu — w jego szlachetnej prostocie, sugestywnej frazie i emocjonalnej bezpośredniości,

wspólnie tworząc ramy dla warstwy semantycznej. Ta, momentami ironiczna, czasem wyjątkowo osobista konsekwentnie ukazuje kobiecy punkt widzenia – zmaganie się z samotnością, pragnieniem, wolnością i akceptacją siebie. W polskich tekstach pojawia się interesująca gra między dosłownością a metaforą, co zbliża je do poetyki bluesa amerykańskiego, ale z lokalnym idiomem emocjonalnym.

Już pierwsze dźwięki kompozycji *Podróż* – utworu otwierającego cały Album – prezentowane w formie introdukcji sekcji rytmicznej, wzbogaconej ciepłym brzmieniem gitary elektrycznej oraz partią organów Hammonda wprowadzają słuchacza w charakterystyczną stylistykę projektu, ujawniając jego rdzenny, bluesowo-jazzowy idiom. Ballada, inspirowana twórczością Billie Holiday i emocjonalnością muzyki gospel, kreuje subtelną, wyrafinowaną przestrzeń dźwiękową, w której warstwa wokalna staje się głównym nośnikiem emocji.

Drugi utwór – *Pookie, you are so boring!* – podobnie jak piąta kompozycja *Zbioru* zatytułowana: *Dreszcz rozkoszy* odsłaniają zdecydowanie bardziej ekspresyjne oblicze projektu. Utrzymane w metrum 4/4 kompozycje opierają się na riffowym akompaniamencie gitary elektrycznej, gdzie energetyczna warstwa instrumentalna pozostaje w dialogu z partią wokalną, wzmacniając jej ekspresję. Szczególnie wyraźnie ujawnia się tu dialogowość typu *call and response* – forma muzycznej interakcji stanowiąca istotny element tożsamości brzmieniowej całego albumu. Współzależność i komunikatywność dźwięków, w której każdy motyw znajduje swój muzyczny komentarz w odpowiedzi drugiego wykonawcy, stanowią immanentne cechy muzyki improwizowanej. Kompozycję określają typowe dla bluesa wyznaczniki: dwunastotaktowy schemat formalny, triolowy puls oraz harmonia oparta na dominantach septymowych, wzbogacone ekspresyjną linią wokalną z wyraźnie słyszalnymi elementami *blue notes*.

Kolejny utwór, *Łańcuch*, czerpie inspirację z twórczości Johna Lee Hookera, dzięki czemu przybiera bardziej surowy charakter. W jego ekspresji pobrzmiewają echa *bluesa chicagowskiego*, szczególnie słyszalne w charakterystycznej frazie gitary elektrycznej.

Czwarty utwór, zatytułowany *Sophie*, stanowi jeden z najbardziej przejmujących rozdziałów całego *Zbioru*. Utrzymany w charakterze medytacyjnym, z dominującym tonem melancholii i powściągliwością środków wyrazu, podkreśla wymiar muzycznego

pożegnania. Ballada utrzymana jest w metrum 12/8 i opiera się na klasycznej strukturze bluesowej, wzbogaconej o subtelne zmiany modalne, które nadają całości charakterystycznej miękkości. Partia wokalna prowadzona jest z dużym wyczuciem – Joanna Knitter operuje miękkim vibrato, glissandami i blue notes, nadając frazom autentyczność oraz naturalny przepływ emocji. Śpiew jest zrównoważony, lecz pełen wewnętrznego napięcia – pozbawiony krzyku czy dramatyzmu, ale nasycony szczerością wyrazu.

Interpretacje wokalne kompozycji – *Burning Wild*, *Światło Księżyca*, *Blue Devils* oraz *I Know It's Me* – cechuje wyważenie i wrażliwość, pozwalające wiernie oddać zróżnicowany charakter liryki wokalne. Wykonania te, pełne emocjonalnej głębi i artystycznej świadomości, ukazują dojrzałość interpretacyjną doktorantki. Ekspresję wokálną wzmacniają szeroko stosowane glissanda, portamento i technika slide, a całość dopełnia istotny dla bluesa komponent improwizacji, której styl – uwypuklony szczególnie we fragmencie kompozycji *Do siebie* – nawiązuje do mainstreamowej techniki *scat*. Cechą charakterystyczną śpiewu Joanny Knitter-Posiewnik jest bardzo dobre opanowanie warsztatu wokálnego, charyzmatyczne niespieszne frazowanie oraz ciepłe brzmienie głosu, bogate w alikwoty rejestru piersiowego. W jej temperamentnych interpretacjach dostrzegalne są inspiracje twórczością Bonnie Raitt – amerykańskiej wokalistki i gitarzystki, łączącej blues z rockową ekspresją. W lirycznym ujęciu brzmienia artystki wyczuwalne są wpływy wokalistyki Anny Serafińskiej.

Utwory wokально-instrumentalne w wykonaniu Joanny Knitter-Posiewnik wysłuchałem z dużą przyjemnością.

Po wysłuchaniu dzieła artystycznego z dużym zainteresowaniem przystąpiłem do lektury jego opisu. Praca pisemna, stanowiąca w fundamentalnym rozdziale charakterystykę autorskich utworów słowno-muzycznych, poprzedzona została częścią teoretyczną, która rozwija oraz uzasadnia tezę postawioną przez doktorantkę w tytule rozprawy. Całość tworzy spójną i przemyślaną koncepcję, łączącą analizę teoretyczną z praktyką wykonawczą.

Rozprawa składa się z trzech zasadniczych rozdziałów, uzupełnionych o wstęp, zakończenie oraz aneks nutowy.

We wstępie autorka klarownie formułuje cel i założenia pracy, osadzając ją

w tradycji bluesa oraz podkreślając autorski charakter analizowanego materiału muzycznego.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający i obejmuje zarys historii bluesa: jego genezy, najważniejszych odmian stylistycznych oraz cech wyróżniających gatunek pod względem harmonicznym, rytmicznym i ekspresyjnym. Autorka syntetyzuje literaturę przedmiotu, tworząc rzetelne podstawy teoretyczne dla dalszych analiz.

Rozdział drugi koncentruje się na roli kobiet w kształtowaniu tradycji bluesowej — od przedstawicielek okresu *Classic Female Blues*, poprzez artystki *rhythm and bluesa* i *rocka*, po współczesne wykonawczynie. Perspektywa ta wzbogaca pracę o istotny kontekst kulturowy i tożsamościowy.

Rozdział trzeci stanowi najistotniejszą część rozprawy — zawiera analizę prezentowanego *Zbioru*. Autorka omawia budowę formalną, zastosowane środki wyrazu, rozwiązania harmoniczne i artykulacyjne, wskazując elementy konstytuujące idiom bluesowy autorskich kompozycji wokalnie-instrumentalnych. Część ta potwierdza jej wysokie kompetencje twórcze i analityczne.

W zakończeniu przedstawiono syntetyczne wnioski wynikające z przeprowadzonych badań. Całość uzupełnia aneks nutowy, zawierający zapis analizowanych utworów, stanowiący istotne dopełnienie dokumentacji dzieła artystycznego.

Rozprawa cechuje się przemyślaną i przejrzystą konstrukcją. Poszczególne części opracowania prowadzone są spójną i logiczną narracją, a ich treść pozostaje w wyraźnej relacji z nadrzędnymi założeniami pracy. Przejrzysty spis treści ułatwia czytelnikowi orientację w strukturze rozprawy. Autorka sięga zarówno po uznaną literaturę muzykologiczną dotyczącą historii bluesa, rozwoju jego idiomu oraz miejsca kobiet w muzyce bluesowej, jak i po materiały o charakterze wykonawczym. Dobór bibliografii świadczy o świadomej i dobrze przemyślanej selekcji pozycji polskich oraz anglojęzycznych. Główną część rozprawy stanowi analiza autorskiego zbioru dziesięciu kompozycji bluesowych. Połączenie perspektywy wykonawczynie, kompozytorki, autorki tekstów nadaje pracy spójny, artystyczno-badawczy charakter. Rozprawa stanowi cenny wkład w rozwój refleksji nad współczesną praktyką bluesową w Polsce, szczególnie w kontekście kobiecej twórczości. Całość cechuje wysoka kultura pisemnej wypowiedzi.

W ramach obowiązku recenzenckiego należy wspomnieć o kilku nieznaczących uchybieniach edytorskich:

- Praca jest merytorycznie dopracowana, jednak w kontekście ewentualnego rozpowszechnienia warto byłoby rozważyć drobne korekty edytorskie – głównie w zakresie ujednolicenia zapisu muzycznego i stylu opisu analitycznego. Takie poprawki pozwoliłyby jeszcze bardziej uwydatnić walory artystyczne i naukowe opracowania.

- w mojej opinii warto byłoby rozszerzyć część dotyczącą realizacji fonograficznej o informacje dotyczące osób odpowiedzialnych za nagranie, miks i mastering oraz ewentualne założenia estetyczne związane z produkcją brzmienia *Albumu*. Opisywany *Zbiór* jest pełnoprawnym komponentem dzieła a opis procesu rejestracji w mojej opinii powinien być standardem dla tego typu dysertacji;

- pewną wątpliwość budzi zastosowane w pracy sformułowanie językowe: *rejestracja na tzw. setkę* (s.18). Termin ten, choć powszechnie używany w praktyce muzycznej i branży fonograficznej, ma charakter potoczny. W dyskursie naukowym wskazane byłoby posłużenie się sformułowaniem o wyższym stopniu formalności, np. *jednoczesną rejestracją partii wszystkich wykonawców w warunkach studyjnych*.

Uwagi te nie umniejszają wartości opracowania, lecz mogą posłużyć jako wskazówka przy ewentualnym przygotowaniu tekstu do publikacji w szerszym zakresie.

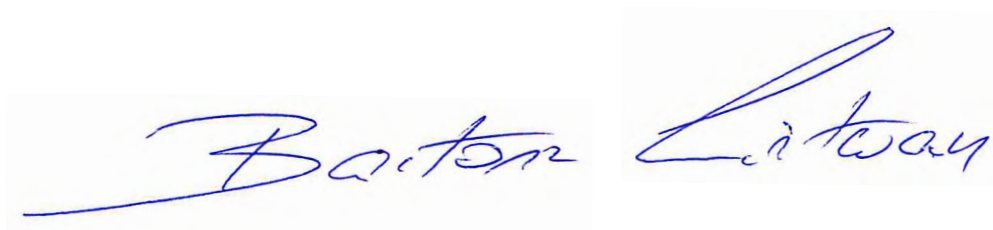
Konkluzja

Praca doktorska mgr Joanny Knitter-Posiewnik ma charakter oryginalny, nowatorski i zarazem dydaktyczny. Opisane w niej dzieło artystyczne stanowi rezultat połączenia szerokiej wiedzy, wysokich umiejętności wykonawczych, doświadczenia scenicznego, wrażliwości oraz doskonałego wyczucia estetycznego – cech szczególnie istotnych w muzyce improwizowanej. Prezentowana technika i wiedza doktorantki stanowią solidne podstawy, by sądzić, że w niedalekiej przyszłości będzie ona mogła z powodzeniem realizować się zarówno jako czynna artystka, jak i jako pedagog wokalny, świadomie kształtujący muzyczną wrażliwość kolejnych pokoleń. Kompozycje prezentują wysoki

poziom świadomości warsztatowej, interpretacyjnej i twórczej, a obrany temat został zrealizowany w sposób spójny i przekonujący. Kandydatka wnosi znaczący i niepodważalny wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny, podejmując zagadnienia istotne dla współczesnych praktyk wykonawczych. Dołączony do pracy album muzyczny spełnia – w mojej ocenie – kryteria dzieła artystycznego wysokiej próby.

Pani mgr Joanna Paulina Knitter-Posiewnik w pełni zrealizowała założone cele artystyczno-badawcze, tym samym wypełniając wymagania określone w ustawie.

Stawiam wniosek o przyjęcie pracy doktorskiej.

A handwritten signature in blue ink, reading "Bartosz Listwan". The signature is written in a cursive, flowing style. The first part, "Bartosz", is more compact, while "Listwan" is more elongated and features a large, sweeping loop at the end.

dr hab. Bartosz Listwan, prof. UŚ